

Az előadás körülbelül fél órát vett igénybe. Egy századnak tetszett nekünk ez a félóra, míg végre megnyílt a kapu és a kinteljes terem fulasztó levegője helyett frissebbet szívhattunk. Csendesen, lehajló fejjel mentünk le, mintha csak a calváriáról jöttünk volna, melyen Franciaországot feszítették meg!

Magyar színészek a szabadságharc után. (1852.)

Deés — honfoglaló magyarok Dózs vára, hol a nagy honkeresők először pihentek meg lakomára; ott van a hideg Szamos kanyargó partja fölött emelkedő dombon a kőtábla, hol Álmos a vezérekkel áldozott. Mivé lőn azóta a hon. Magyarok kilenczszázados hazája? Mivé ép ekkor, midőn idegenek dultak és pusztították, ölték s gyilkolták az utódokat?!

Pósa színtársulata Brassóba igyekezett nyári állomásra a német színészek után, hol évek hosszú sora alatt alig látott a közönség egy-két magyar színelőadást!

Rövid időt tölthetett tehát Deésen az egy kis színteremben, de e rövid idő alatt aranynapokat élt. A marosvásárhelyi jól betanult és már egyszer előadott műsornak alig fele részét adta elő, az ismétlés folytán még nagyobb precizitással, e mellett pedig szorgalmasan készült az énekes darabokra, melyekkel az idegen ajku Brassó városban volt föllépendő.

Deés után Szamosújvárt és Erzsébetvárosban átutazólag szintén megálltak 12 előadásra.

E két tisztán örmény kis város közönsége sem maradt hátrább a többi városok közönségeitől s különösen a komoly drámákat kegyelte. Az örmény fajnak kiváló szép tulajdonsága a színi élvezetek mezején a komolyabb drámák kedvelése és ezt még az aranyok pöngetése, a váltók leszámításának száraz, mohó foglalkozása közt is csaknem áhitattal gyakorolja! A milliomos Korbuly például ma is a komoly drámákban tud leginkább gyönyörködni; feszült figyelemmel végig nézi s bizony jobban megtudja kritizálni is, mint sok Gervinus-Rötscher stb. műbíró után élősködő ítész. Igaz ugyan, hogy ingyen nézi az előadásokat, de helyre pótolja ezt majd az élet nagy útjának végén és az égbe való ántre előtt lefizeti az itt elmulasztott színházi ántrekat egy hagyományyal a kolozsvári és vidéki színészet segély- s nyugdíj alapjára!

Az örmény nők különösen érzékenyek és megindulásra, könnyekre hamar fakaszthatók! Oh azok a száz meg száz hólyagos nagy fekete szemek a gyönyörű keleti barna arcokban, megnyit sirtak a szerencsétlen Szapáry sorsán a török járomban! Csupa honvéd mátyárt, fogolyt, elítéltet láttak benne és Hamzsabéghben egy-egy osztrák rendőrt, meg zsandárfőnököt. Mikor Szapáry a nagy szántóvasat a színen keresztül vonszolja (mert ezt a valóban terhes jelenést így kellett csinálni, még pedig igazi és nem kassirozott szántóvasal) a forró könnyecsek, mint drága gyöngyszemek peregetek le a bájos arcokon, Niobeként föláztatva a sötét pirban égő harmatos képeket!

Nyakig usztatták a jóban színészeiket s még utralavó gyanánt is tele tömtek szekereiket mindenféle izesebbnél-izesebb falatokkal, tölt kulacsokkal. Csupa mézes, ezukros, mazsola-szóllós, mákos kalács halmazban és pompás ürmösnektár között vándoroltak Szamosújvártól Erzsébetvárosig, innen meg a nagy Brassóba!

Óriási társzekerék, melyek elé egész ménes volt fogva, vitték a társulatot meredek hágókon a határszéli városba; e társzekerék olyanok voltak az erdő dús lombjaitól szegélyezett széles, pompás országúton és szebbnél szebb völgyek, tájak és sziklás hegységek között, mint valami mozgó sátrak élénken nyüzsgő lakóikkal, kiknek szebbnél szebb danái a bérézekon visszaverődve, a messze tájakon hangzóttak el!

A mozgó sátorváros végén volt a direktor legtágasabb ponyvás palotája, melyben a teli pénztár, a kényesebb ruhátár ládái voltak elhelyezve és a szekérderekben, mint valami körülbástyázott vár közepén, a direktorné török kényelmi divánja, mellette a mogorva padisah, direktor Pósa.

A hosszú szekérmenetet a rekvizitumos mozgóvár zárta be, melyen a százféle lim-lom közt a színlaposztó, ruhatáros, diszitő, festő és a primadonnák cselédjei, a szópós meg nagyobb gyermekesregeggel tanyáztak, éktelen macskazenével döcögve a direktor-padisah mozgó sátra után; elől a kocsis mellett a színházzsolga ült, kimeresztett szemmel figyelve a direktor várára, ki ha valamit kívánt, esőngetyű jel gyanánt a sátorvár tetején Zrinyi fényes sisakját dugta ki egy magas lándzsán, mire a szolga, mint élő sürgöny, egyszerre ott termett a padisah lábainál.

A lim-lomos utolsó mozgósátor, mint valami smukkos piperevankos, a rablók és tolvajok retentő elijesztésére, körül volt dugdosva éles érczet mutató, ezüst papírral bevont fadárdák, lándzsák, alabárdok, hegyes kardokkal, a saroglyán pedig legmagasabban a „Rózsaszín lélek“ című bohózat koporsója, melyre „Hinkó a hóhérlény“ drámából az álkörmöstől rozsdás pléh hóhérbárd volt, mint valami „jus gladium“ föltűzve, akár a késmárki városházán!

Vége köv.

MOLNÁR GYÖRGY. *)

A mult héten.

A jóízű, a bontón parancsolja, hogy nyaranta el kell utaznunk. Ilyenkor nem „chic“ odahaza maradni. Az azután mindegy, akár fürdőre, akár falura, akár külföldre utazunk, gőzkocsin vagy hajón, gyalog vagy uszva, de utazni kell.

Falura utazott az örökké vigkedélyű Zsigi báró is — kiről pedig már nyíltan beszéltek, hogy birtokaiban felette megfogytakozott — (talán azért, mert a holdban feküdtek). Szabója égre-földre esküszik ugyan, hogy minden vonatinduláshoz jelen volt — és mégsem akadt sohasem a méltóságos urra; a vendéglős a sorompónál vizsgálta a távozó uraságokat; a divatárus legénye még a gőzhajóállomásokon is hiában kereste ő méltóságát: ő még sincs otthon; ablakán a függönyök hetek óta leeresztvék, az ajtaján kopogtatónak mindig azt feleli inasa, hogy: „ő méltósága falura utazott“. Csak a lakók vélnek néha a méltóságos hangjához hasonlót hallani a befüggönyözött ablakok mögött.

X-né ő nagysága sem azért miniszteri tanácsosnak a neje, hogy ne tudná, mit követel nyáron az etikett; nem is azért áldotta meg a jószágos ég négy deli termetű szép leánnyal, hogy itt a főváros tikkasztó levegője alatt elhervadjanak. Fürdőre kell menniük, bármennyire ellenkezik is az atyus. Hasztalanul küzd ellenük a leghatalmasabb argumentumaival, hogy hisz olyan pirosak, hogy úgy kicsattanának az egészségtől, hogy nézzék meg csak az ő arcát (az bizony halovány), neki is szüksége volna a fürdőre, de nem lehet! A sok téli bálozás, a sok tavaszi estélyezés, a sok majális rengeteg összegbe került.

Azért mégis ki kell nyitni a pénztárt s most már vadregényes fenyesek közt áldjaka leányok mamájuknak kitűnő ékesszólását.

Bájdalár Balambér, zseniális ifju költője a szép nemnek is eltűnt már a főváros rengeteg üres hordója ásitó khaosából, mint ő elég szellemesen megjegyezte volt egy levelében nsgos Tavaszputy Eulália asszonyhoz, ki buzgó partolója a honi irodalom félreismert munkásainak. Elment, anélkül, hogy csak a cserebogártól is megkérdezte volna, hogy „mikor lesz nyár“! És most már Tavaszputyról érkeznek a szépirodalmi lapokhoz költemények: „A lugas árnyiban, a falusi kéjelem, pusztai idyll, falusi regg“ stb..

Nem mindenkire mosolyog ily bőkezűen a szerencse istenasszonya. Ott van Kendeffy ur. Jó barátjai, kiknek oly sok és oly terhes „szives

*) E közlemény részét fogja képezni szerző „Világostól-Világosig“ című, aug. első napjában megjelenő könyvének. A könyv 20 nyomott ívnél többre fog terjedni. Előfizetési ár: 2 frt. Szerző nevére Aradra küldendő.

szolgálatokat“ tett, a télen előre is meghívták magukhoz falura. Most mégsem tudja, hol pihentesse meg egy-két hétre akták között megöszült fejét. Az unokaöccse, az most nősült, s azt írja, hogy nem lenne kellemes a vendégnek új házasok közt lakni, el sem láthatják úgy mint illénék. Rétszegi pedig — kinek perét legalább ötvenszer sürgette a kuriánál, — arról tudósítja, hogy a feleségének testvére halt meg, és a vendég talán rosszul érezné magát a halottas háznál. Egy harmadiknál a családban történendő öröndetes esemény nem engedi meg a vendéglátást, a negyedik pedig maga is elutazik hazulról, stb. stb. Szegény Kendeffy ur!

JEAN D'OR.

MOZAIK.

„CSENDELEK“ ezimen művészi kivitelű rajzot vesz az olvasó jelen számunk 465-ik oldalán. Széles terrassenak, melyről bájos vidékre nyílik a kilátás, oszloptövébe étvágykeltő csoport van helyezve: gyümölcsök, melyeket a délvideki nap már megérett, lefőtt vad madár s hús itallal telt serleg. A nyaralói élet kellemes nyugalma ömlik el az egész csoporton, a szónak előkelő értelmében vett csendéletet varázsolt elénk a művész, kinek gyönyörű festménye után készítettük e kiválóan sikerült képünket.

AZ IRÓK ÉS MŰVÉSZEK TÁRSASÁGÁNAK FELVIDÉKI KIRÁNDULÁSA alkalmából néhány képben mutatja be jelen számunk a Gömör és Tátra közti fennsík természeti csodáját, az aggteleki Baradlót. Nagyságra és szépségre nézve az ő-világ minden más barlangja messzire elmarad mögötte, a legnagyobb, a planinai (Krajnában) is csak 1710 öl, míg az aggteleki eddig kikutatott ágának hossza nem kevesebb, mint 4200 öl. Csak egy van az egész világon, a Mammuth-barlang Kentuckyban, mely nagyságra valami csekélylivel fölülmulja. Szépségre és nagyszerűsége az se mulia fölül. Megkövült világcsoda ez, melynek bámulatára tudósok és kéjtutatók járnak a föld kerekének minden zugából. Első irodalmi ismertetője is egy messziről jött idegen volt, Towson, ki az angol tudóstársaság megbízásából a mult század utolsó negyedében járta be s keltette föl iránta a világ figyelmét. Mi magyarok csak azután következünk a nagy kincs méltatásában, melyet pedig a természet mi nekünk adott. 1801-ben mérte föl Reisz Keresztély, gömörmegyei főmérnök s 1825-ben mérte föl újra és írta le Vass Imre, majd újabb időben Schmidl Adolf és Hunfalvy János, ki gondosan jegyzi föl e csodálatos világ szépségeit. A barlang szája a Baradlatot homlokzatában függőlegesen másfél száz lábnyira emelkedő sziklafal tövéből ásit elő. A hol elérjük a sik fenekét, a két „Pitvarban“, ott már eléggé tágas a földalatti folyosó. Az első pitvarban egy fölfelé menő sziklahasadék van, a „kémény“, fenékén iható vízzel. A másik pitvar jobb oldalán van egy melléküre, a „Csontház“, melynek fenékén már évtizedek előtt találtak emberi csontokat s emberek itt tartózkodását bizonyító egyéb tárgyakat, melyek arra birták b. Nyáry Ferencz jeles régészünket, hogy tudományos ásatásokat kezdjen, melyek gazdag eredményét épen most megjelent nagy munkában dolgozta fel. Itt, a csontházban fakad a barlang első patakja, az Acheron. Átkelvény rajta, a főágban roppant sziklaszálat pillantunk meg, mely a falhoz támaszkodik. Ez az „Ország táblája“. Tovább haladván, elérjük „Mózes oltárát“. Gyönyörű cseppkő-alakulás volt ez egykor, egymástól boruló mennyezetekkel; de azok díszítményeit letördelték a már a látogatók. A „Cseppkő-függöny“ mellett elhaladván, az Acheron elpártol tőlünk, beszakadván egy alacsony üregbe. Kapaszkodón jutunk el a „Nagy templomba“. Közepén van a „Nagy oltár“, egy igen vastag álló cseppkő, mögötte két götíves kapu, mely a „Szószékhez“ vezet. Köröskörül látszanak a „Hármas torony“, a „Pápa tatarja“, az óriási „Fuvó“, a „Kályha“, odább a „Szent háromság oszlopa“, mellette egy újabb mellékág, a „Denevérbárlang“ bejáratával. Előbbre haladván, gótalakban vékonyodó tornyu sárga cseppkő-kápolnába jutunk. Ez a „Szt.-István temploma“, melytől jobbra kanyargó lépcsőzeten nyíjas csarnokot pillantunk meg, melybe agyagos lejtőn jutva le, egészen sik talaju, száz láb hosszú s ugyanoly széles üregben találjuk magunkat. Ez a „kis templom“ mely azonban jóval tágasabb a „nagy templomnál“, s magassága 16 öl. Balra alacsony boltozat alól, mely a „Paradicsom“-nak nevezett mellékágba vezet, vígan szökdelő patak buvik itt elő: a Styx. Bővebb vízi az Acheronnál s nem apad ki soha. A hidján átkelve, a „Tánczterem“-be jutunk, melynek talaja oly sik, hogy valóban táncolni lehet s táncolnak is benne. Majd Szt.-János oszlopát érintjük el, melynél az Acheron szikla-alaguton keresztül bujva, a Styxszel egyesül. Ettől kezdve a barlang útja, mely egész idáig kényelmes vala, vizes, sáros, csuszamlós és egyenetlen. De a „Virágos kert“ elefedtetit ezt velünk. E szép üreg igen magas és tágas s talaját hullámosan tekert és pikkelyes cseppkövek borítják. Ha e csarnokban a pisztolyt föld felé tartva elsütjük, percek múlva mennydörgéshez hasonló, soká tartó visszhang rengeti meg a barlangot. A „Virágoskert“ végén sziklaomlás, azontul a nagy „Trónus“ van, mely dusan rojtozott mennyezetével, mintha a falba volna vésve.

Itt ismét kitágul a barlang s ott találjuk a „Gulát“ vagy „Nádor oszlopát“, tövében tízenyolcz láb, tetején azonban már csak két láb körüli gyönyörű oszlopot, mely József nádornak 1806-ban itt tett látogatásától nyerte nevét. Itt a barlang mindinkább kitágul s a legváltozatosabb alakulásokkal van ékesítve. Majd a „nagy terem“ következik, különféle a zenészek számára. Azontul hegyek és kőomlások teszik nehezzé az utat. Magas lépcsők vezetnek föl „Mória hegyére“, mely felülről megvilágítva, elragadó látvány; ezentul van a „Parnassus“ és „Salamon temploma“, egész oszlopsorokkal, melyek egy része már föl van döntve. Egyre vadabb alakot ölt magára a barlang. Utunkba vág a folyó, majd meg kőomlás szegül ellenünk. Így jutunk el a „Kendermészhez“, a „Jeges rónához“, Murány várához, honnan mélységbe ereszkedünk alá s két sziklaszál között elhaladva vad hasadéka jutunk, hol a patak lefüggő szikla alá rejtőzik. Ez a „Vaskapu“. 1825-ig a barlangot csak ideig ismerték, az ezentul kezdődő „uj ág“-at Vass Imre megyei főmérnök fedezte föl. Mintegy négyszáz lábnyi szűk, üres tárnán kell haladnunk, s már sajnálni kezdjük a fáradságot, midőn egyszerre három sárgaszínű álló cseppkő merül föl előttünk, a „Szent-Háromság oszlop“, melylyel a csodás nál-csodásabb alakzatok egész sorozata nyílik meg. Itt a tapadó füst még nem vette el a csoportok eredeti színeit, melyek épség, tisztaság, nagyszerűség és változatosság által azokat is meglepi, kik már láttak híres barlangokat. Jobbra-balra oszlop mellett oszlop, sárga, fehér- és hússzínű. A földről kinőtt óriás stalagmitok bámulatos sokaságban és szépségben, s azoknak a boltozatról lefüggő más csapok felelnek meg, melyek egyre nőnek-nőnek és ha összeérnek és egyesülnek, a magas boltozatot támogató óriás oszlop válik belőlük. Elérjük az „Olympust“, 120 láb magas hegyet, tele oszlopokkal, szoboralakokat mutató csoportozatokkal. Eljutunk „Vass“ és a „Tündérek várába“, melyeket tiszta fehér és sárga oszlopok egész erdeje takar, fölül a boltozaton csüggő szikláról hasonló mennyezet borulva reájuk. A „Székely“ és a Jupiter trónusa mellett a „Cseppkő-hidhoz“ jutunk, mely keresztül borul a barlang patakján. Szűk és meztelen hosszú tárnán keresztül jutunk el innen a „Vulkán pamlagához“, majd odább egy 30 láb magas és vastag ragyogó oszlophoz, a „Pagóda“hoz, melyre a vadregényes „Pusztamező“ következik, repedezett fekete falaival, összezuzott sziklaival, széttört oszlopaival. Elhaladva „Pindus“ hegye mellett, „Proserpina“ hálósobájába érünk, a hol a falból rozsdadabara csepegők s tömeg tolul elő, mint egy megkövült vizzuhatag. A boltozat itt nagyszerű arabeszkekkel és hatalmas fedőkövekkel van borítva. Itt kezdődik a főág legszebb része: az elbűvölő „Tempe völgy“ ropant mennyiségű, magas és széles hófehér és téglavörös szellett oszlopaival, „Minerva“ karsu oszlopa, a Fekete vár, s a vakító fehérségű Alabástrom-torony, a pisai tornyok stb. A barlang egyik legnagyobb üregében Szt. Gellért hegyét találjuk, a barlang legnagyobb-szerű oszlopával, a „Csillagvizsgáló toronynyal“, melynek átmérője 4, magassága 10 öl. Elülről tekintve, óriási pálmafához hasonlít, hátul pedig emeletes mennyezettel, tetséges díszítéssel van ékesítve. A szövétnek alig képesek megvilágítani tetejét, mely fölé 60 ölnyi magasságban borul a sötét boltozat. A vezetők itt magasra dobják a fáklyákat s ilyenkor egy-egy pillanatra megmérhetők szemmel a rengeteg üreg. E roppant oszloppal szemben a barlang falánál fehér oszlopok között vízmedence áll, melynek „Pluto lakása“ a neve. A barlang boltozata hirtelen leereszkedvén a patak fölé, itt kezdődik a legnehezebb menet, mely gyakran annyira összezúdul, hogy csak keskeny hasadékon juthatni el a patak medréhez. Ha az megdagad, lehetetlen a továbbhaladás. Rideg és borzadálys hely ez s Vass, ki először járta meg, ennek megfelelő neveket is adott az egyes szakaszoknak. Balra hagyván a szép Világító tornyot, omlott köveken, hatalmas szirteken át az agyagos Óriáshegyre kapaszkodunk, melyet cseppkőhalom borít roppant oszlopokkal, mint a Bálvány, mely vékonyabb ugyan, de nem alacsonyabb a Csillagvizsgálónál. Jobbra-balra apró locsogók vannak, oszlopokkal körítve. Egy halom tetején bugyog a Ganymedes kutja. E halom minden felől meredeken szakad le. Tövében egyes cseppkőszálak. Innen száz lábnyi nagy mélységeken át egy függőlegesen ásitó mélységig jutunk, melyben a patak eltűnik. Ez a pokol. A mélység lehetetlenné tesz minden tovább haladást s itt a barlang főágának vége szakad. Nem kevésbé megragadó a mellékágak is, a Rókalyuk, a Denevér-barlang, a Büdöstői ág, stb. Az írók s művészek kirándulása kétségkívül nagyban szaporítani fogja az e természeti csodához elzárandó hazai s külföldi turisták számát.

SALICYLSAV A HÁZTARTÁSBAN. A nyers hús különösen a melegbb évszakban, kivált az olyan, amely könnyen bomolható zsírt és vért tartalmaz, mint például a nyelv stb., sokszor rossz szagot áraszt. Ezt legegyszerűbben úgy lehet elhárítani, ha a húst még főzés előtt langyos vízbe tesszük, melybe minden literre $\frac{1}{2}$ –1 kávéskanálnyi száraz salicylsavat keverünk, vagy pedig főzés közben vetünk egy-egy csipetnyi salicylsavat a vízbe. Ha a húst néhány napra meg akarjuk védeni az elromlástól, ajánlatos azt vagy salicylsavoldattal tenni, mely úgy készül, hogy egy liter vízre $\frac{1}{2}$ –1 kávéskanálnyi salicylsavat számítunk, vagy pedig gyengén bedörzsölni a húst száraz salicylsavval (különösen a csontos és zsíros részeket). Eltérni, valamint elkészítés előtt tisztítani úgy kell, mint közönségesen. Habár a nyers hús salicylsavval való kezelése folytán külső felületén piros színt elveszt is, belsejében mindazáltal semmi változást sem szenved. A hús így rövidebb idő alatt fő meg puhára. A besózott húsról nézve a salicylsavoldatnak a sóoldathoz való keverése jónak bizonyult, s belőle 1 $\frac{1}{2}$ grammnyi adag elegendő az általában szokásos

sóoldatnak minden literéhez. — A tiszta tehéntej, ha literéhez $\frac{1}{2}$ –1 kávéskanál, azaz k. b. $\frac{1}{2}$ gramm száraz kristályos salicylsavat (nem vizes oldatban) tesszünk, közönséges hőmérsékletnél körülbelül 36 órával későbbben alszik meg, mint különben s tökéletesen megtartja tulajdonságait, kiválasztja fölt és köpülhet. A vaj salicylsavas vízzel (1 liter vízre 1 kávéskanál) átgúyruva, így vízben tartva, vagy oly szövetbe göngyölve, mely salicylsavoldattal van átitatva, hosszabb ideig áll; sőt salicylsavval való gondos mosás (2–3 gr. 1 liter vízre) és azután tiszta vízzel való öblögetés által a már avasá vált vaját is meg lehet javítani. A befőzött gyümölcsök (cseresnye, ribizske, málna, szilva, kajszin-barack, őszibarack) tapasztalás szerint a következő módon kezelhetők legelőnyösebben: A gyümölcsöt nem igen széles nyakú befőttes üvegbe, cukorral felváltva, rétegenként, víz nélkül rakjuk be; felülre egy csipetnyi kristályos salicylsavat (1 kilo tartalomra 0.5 grammot) hintünk, salicylsavoldattal áztatott pergamentpapirossal bekötjük, s gőzben (vízfürdőben) főzzük, mint közönségesen szoktuk. Az e módon conservált gyümölcsök két éven át is megmaradnak s kitűnőeknek bizonyultak. Másrészt azt is ajánlják még, hogy a befőzött gyümölcs felületét, bent az üvegben, jól ráfekvő s salicylsavnak rumban concentrált oldatában áztatott itatós papírral fedjük be. Az ecetes ugorkára nézve az az eljárás, hogy a salicylsavat az ecettel felforraljuk és kihűlvé az ugorkára töltjük. Savanyított, kovászos ugorkához a salicylsavat is vízbe tesszük (k. b. $\frac{1}{2}$ –1 kávéskanál 1 liter vízre) s egyébként úgy járunk el, mint közönségesen. Az ugorka tetejére az edényben szintén ajánlatos salicylsavat hinteni. A befőzött főzelékekhez ecetbe csinált ételekhez s más állani valókhöz szintén kevés száraz salicylsavat vegyítünk, hogy az elromlástól megvédjük. A salicylsavval szobánkat füstölteni is lehet. Ha izzó lemezen száraz salicylsavat gőzöltetünk el, ez megtisztítja és teljesen fertőtleníti a zárt tér levegőjét. Az edények, dugók stb., melyek keletlen szagot vagy ízt vettek magukba, salicylsavoldattal kimosva, igen jól megtisztulnak. Ez különösen figyelemre méltó. Cézelnak megfelelő salicylsavoldat egy készült, hogy 2–3 kávéskanálnyi salicylsavat veszünk egy liter vízre; ezt hirtelen felforraljuk s kihűlni hagyjuk. A mi a lehűlés után ismét kiválik, az a tiszta salicylsav fölsége, melyet vagy félretesszünk, hogy más helyen használjuk fel, vagy pedig az oldattal jól összekeverve ott vesszük igénybe, hol ez oldattal (mint a mely a közönséges oldatnál több salicylsavat tartalmaz) nagyobb hatást akarunk elérni.

EGY ÚJ FELFEDEZÉS. A járványos betegségek okainak vizsgálatával Pasteur, a hírneves francia természettudós és vegyész hosszabb idő óta foglalkozik. Tüzetes kísérletek után végre sikerült megállapítania, hogy az ily betegségeket baktériumok idézik elő melyeket mesterségesen is lehet tenyészteni. A lépfenében elhullott állat véréből megőrizte és abban teljesen kifejllesztette a lépfenét előidéző baktériumokat. Ily baktériumokat tartalmazó folyadékból egy cseppet beoltván a marhákba, azok megkapták a lépfenét és a legtöbb közülük elhullott. A szárnys állatok koleráját is tanulmány tárgyává tette Pasteur, és ekként különböző fertőzési anyagokat szerzett; sőt az ezen állatoktól nyert baktériumoknál azon tapasztalásra jutott, hogy a méreg ahhoz képest, a minő hőmérsékletben tartatik, különbözőleg hat. Ha a méreg magasabb hőmérséklet mellett oltatik be a tyúkba, ezek nem betegszenek meg, sőt ha ezután a legerősebb fertőző anyag vezetetik is be organizmusukba, többé az sem árt meg nekik. Ugyanezt tapasztalta Pasteur a lépfenénél is, melynek baktériumai 45° Celsius mellett már ártalmatlanok. Azzal is kísérletet tett, nem képez-e az ily fok mellett beoltott méreg a lépfenére nézve az állat testében ellenmérget. Melun mellett egy francia nagybirtokos jószágán történtek meg a napokban ezen irányban a kísérletek. Huszonöt juhot, egy kecskét és hat tehenet beoltottak a megmelegített lépfenemérgettel. Az állatok mind egészségesek maradtak. Egy idő múlva ugyanezen állatok beoltották a természetes állapotban levő baktériumokkal, de egyidejűleg 24 más juhot, 1 kecskét és 4 tehenet, melyek korábban nem voltak beoltva, ugyanezen méreggel oltottak be. Negyvenyolcz órával későbbben a kétszer beoltott állatok közül a tehenek súlyos betegek voltak, a kecskék és juhot pedig már elhullottak. Ezzel kétségkívül vált, hogy a baktériumok hatásos ellenmérget képeznek melegített állapotban. Kétségtelen tehát, hogy a baktériumok ép úgy hatnak, mint a himlő-méreg. E felfedezésnek rendkívüli a fontossága. Ha az emberi betegségeknek, a kholerának, a hagymázás, a vörheny, a veszettségnek, a difteritisznek sikerül Pasteur elméletét alkalmazni, a gyógytudomány eddig nem is álmodott vívmányokat fog felmutathatni.

Irodalom. Az aggteleki barlang mint őskori temető, írta b. Nyáry Jenő, kiadja az akadémia archeologiai bizottsága. E nagyszabású munka fényes kiállításban épen alkalomszerűleg jelent meg az írók és művészek aggteleki kirándulására. Az aggteleki barlang legújabb pontos tervrajza, a barlang legszebb részét előtűntető fénynyomatu táblák és 335 fametszet díszíti a 22 ívnyi terjedelmű munkát. Célja egyrészt, hogy az aggteleki barlangot, hazánkban e világhírű nevezetességet minden tekintetben megismertesse, s e tekintetből szerző adja a barlang topographiát, földtani, történeti, irodalmi és természettudományi pontos leírását, másrészt a barlangban eszközölt régészeti ásatásnak tudományos bő taglalattal nyújtja. Jeles kül- és belföldi tudósok gazdagították a munkát eredeti közleményeikkel. Így, Kollmann müncheni, Virchow berlini, Rütimayer svájci, dr. Szabó János, dr. Lenhossék József budapesti tanárok, dr. Szentgyörgyi-Weisz, dr. Örley, dr. Deininger, dr. Iszlay, dr. Kossuthy stb. A munka 13 fejezetre

oszlík s betűsoros tárgymutatóval van ellátva. E becses és a fényes kiállításához képest rendkívül olcsó áru kiadvány méltán számíthat nagyobb körben való elterjedésre. Ára 3 ft. — „Kigyó bőr“, regés színmű dalokkal, négy felvonásban, írta Torkos László. Megjelent Aigner Lajosnál. Szerzője egy részletet a Petőfi-társaság ülésén olvasott föl e versben írt érdekes színművéből. — „Bosnyák föld és népe.“ Ez a cím egy becses könyvnek. Szerzője Strausz Adolf, szabadságot honvéddhadnagy, lapunk munkatársa. A munka három kötetre fog terjedni. A most megjelent első kötet nagy része Bosznia és Hercegovina történetét ismerteti. Legtanulságosabb része a történetnek az a korszak, mikor Bosznia magyar uralom alá tartozott. Sok vért oltottunk miatta, sok áldozatot hoztunk, folytonos zavarok és lázongások ellen kellett ott küzdenünk; a vér és anyagi áldozatok fejében azonban semmi, de semmi javunk nem lett belőle; a magyar uralomnak megnyomai is megsemmisültek. Strausz könyve élénken van írva; a történeti rész kerek képet nyújt; ezt követi a jellemző vonások kiemelése Bosznia lakóinak ismeretése, aztán bosnyák képek a szerző személyes tapasztalataiból, élményeiből. Vonzón vannak előadva és festői színekben is változatosak. A második kötetben szerző utazásairól, az egyes vidékekről, városokról, falvakról ad leírást, feltűnteti a földmívelést, ipart, kereskedelmet statisztikai táblázatokkal és a kulturális állapotokról behatóbban is fog szólni. A harmadik kötetre hagyta fenn az okkupáció történetének előadását és a jelenlegi politikai állapotok feltűntetését. Ára az első kötetnek 2 ft 60 kr. Jelen számunk mutatót ad a kötetből, melyet ajánlunk a közönség pártfogásába. — A „Magyar Szemle“ júliusi füzetének nagyobb részét egy politikai tanulmány foglalja el Simonyi Iván képviselőtől. Szerző a modern alkotmánytant bírálja benne. Azok közé tartozik, kik a parlamentarizmust meghaladott álláspontnak tartják, s felsorolja az általa ki nem elégitett érdekeket és visszasságainak egész sorozatát. A „M. Szemle“ többi cikkei: „A végrendelet“, elbeszélés. „Az operáról mint drámai zenéről, dr. Jámor Jenőtől. „A pápai souverainitás isteni jogon alapszik“, D. M. „A modern élet hazug mivolta“, Hartmann Ede után fordította Scossa Dezső; és egy színházi cikk Rakodczay Páltól a „Váljunk el“ színmű három főszereplőjéről, Molnárnéról, Halmiról és Nádayról. — A „Földtani Közlöny“ legújabb füzetének tartalma: Értekezések: Budai József. Adatok a Hargita déli részének petrographiájához. — Dr. Roth Samu. A jekelfalvi és dobsinai diallagserpentin leírása. — Dr. Steiner Antal. — A kárpáti homokkő különböző színének okairól. — Halaváts Gyula. A Lókva hegység földtani viszonyai. (Egy ábrával.) Bernáth József. Egy balatonparti földszőlődesről. — Rövid közlemények: A Váralján előforduló ásványvizekről. Guckler Győző. — Afgánistán Vártán Ürmény-Magyar Naptára című humoristikus naptárra hirdet előfizetést Demeter és Kiss deési kiadóhivatala. A politikai és társadalmi élet eleven tollal írt satyráival fog találkozni benne az olvasó. Az előfizetési ár csak 50 krajczár. — Zola „Nana“ regényének magyar fordítása teljesen megjelent és 15 füzetben 30 krajczár vagy pedig 2 kötetbe füze 4 ft 50 krajczárért, úgy a kiadónál (Grimm Gusztáv), mint minden más könyvkereskedésben is kapható.

A t. orvos urak figyelmébe!

Nyílt kérelem. A jövő évi orvosi zsebnaptár már készülöben van, és miután hő óhajunk ezen vállalatunkkal az orvos urak minden ebbeli igényeit lehetőleg kielégíteni, mihez első sorban a pontos cím és lakjegyüket, nemkülönben a rendelési órák megjelölését soroljuk, azon kérelemmel járunk az összes vidéki valamint azon helybeli orvos urakhoz, kik vagy ujonnan telepedtek le, vagy évközben lakásukat változtatták, vagy rendelési órájukat máskorra tették, vagy oly változáson mentek keresztül, melyet az orvosi zsebnaptárban kitüntetni óhajtanak, méltóztatnának erről kiadóhivatalunkat minél előbb tüzetesen értesíteni.

Légrády testvérek.

Budapest, V. ker. nádorutca 7. sz.

x. A Riunione Adriatica di Sicurta triestini biztosító társulatnak június 30-án Triestben Damino Sándor lovag, vezérigazgató ur elnöke alatt tartott közgyűlésén a múlt évi 42. zár-számadás az 1880. decz. 31-iki egyenleg-számlával együtt terjesztett a részvényesek elé, miután azokat a revizorok megvizsgálván, helyeseknek találták. E zár-számadás csupán az elemi biztosításokat foglalja magában, minthogy az életbiztosítások csak a folyó triennium, az az 1881. végével fog bilanciroztatni. Minthogy az eme részletes számadásban foglalt számos tételekre a társulat valamennyi ügynőkének díjtalanul megszerezhető nyomtatványokban utalás történik, itt csak a lényegesebb mozzanatok emelendők ki. A számadási jelentés utal az Osztrák-Magyarországon általánosan ismeretes, abnormalisan kedvezőtlen 1880. évi jég- és tűzkárbiztosítási ügyletekre és mint hogy a Riunione a társulatok közt, melyek a biztosítások nagyobb számát átvették, első sorban áll, természetesen őt érte e történt károk jelentékeny része is és különösen a jégkárbiztosítási szakmában kellett valamennyi osztrák-magyar társulatok között a legnagyobb kár összeget fizetnie. A társulat azonban annak dacára is oly helyzetben van, hogy a lefolyt évre is kielégítő osztalékot nyújthat, miután a jégkárbiztosítási ügy-